

การประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย
ตามพระราชบัญญัติการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556

ผู้เรียบเรียง : นางวนิดา อินทรอำนวย*

20 มีนาคม 2560

 บทนำ

ในปัจจุบัน “สภาการแพทย์แผนไทย” ได้มีการจัดตั้งขึ้นภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 เพื่อส่งเสริมการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยและการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์เป็นการเฉพาะ โดยกำหนดและควบคุมมาตรฐานและจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย และผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ให้เป็นไปตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพการแพทย์แผนไทย และควบคุมมิให้มีการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลซึ่งไม่มีความรู้อันก่อให้เกิดภัยและความเสียหายแก่ประชาชน อีกทั้ง เป็นการสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาให้มีวิชาชีพการแพทย์แผนไทยมีความเจริญก้าวหน้าในภายภาคหน้าต่อไป

ความเป็นมา

แต่เดิมการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย และการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์อยู่ภายใต้บังคับตามพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้แบ่งการประกอบโรคศิลปะ ออกเป็น 7 สาขา คือ (1) สาขาการแพทย์แผนไทย ได้แก่ เวชกรรมไทย เภสัชกรรมไทย การผดุงครรภ์ และการนวดไทย (2) สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ (3) สาขากิจกรรมบำบัด (4) สาขารังสีเทคนิค (5) สาขาการแก้ไขความผิดปกติของการสื่อ ความหมาย (6) สาขาเทคโนโลยีหัวใจและทรวงอก และ (7) สาขาจิตวิทยา โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบโรคศิลปะไว้ สำคัญๆ คือ ต้องประกอบโรคศิลปะในสาขาที่ตนได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเท่านั้น ต้องประกอบโรคศิลปะโดยแจ้งวิธีการให้ผู้ป่วยทราบและผู้ป่วยมีสิทธิเลือกวิธีการบำบัดโรคได้ ต้องประกอบโรคศิลปะภายใต้บังคับแห่งข้อจำกัดและเงื่อนไขตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด ต้องประกอบโรคศิลปะโดยรักษาจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด ผู้ประกอบโรคศิลปะหรือผู้ประกอบวิชาชีพต้องเคารพกฎหมาย และไม่ประพฤติหรือกระทำการใดๆ อันเป็นเหตุให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ ให้ประกอบโรคศิลปะตามมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด การปฏิบัติต่อผู้ป่วยโดยสุภาพไม่เปิดเผยความลับไม่ใช้หรือสนับสนุนให้มีการประกอบโรคศิลปะโดยผิดกฎหมาย ห้ามผู้ประกอบโรคศิลปะโฆษณา ใช้จางวานหรือยินยอมให้ผู้อื่นทำโฆษณา เว้นแต่ที่กฎหมายกำหนด การปฏิบัติต่อผู้ร่วมวิชาชีพ โดยพึงยกย่องให้เกียรติและเคารพในศักดิ์ศรีของผู้ร่วมงาน การทดลองในมนุษย์ต้องได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ถูกทดลอง และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการว่าด้วยจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์ด้วย ในการปฏิบัติตนเกี่ยวกับสถานที่ทำการประกอบโรคศิลปะ ผู้ประกอบโรคศิลปะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล และกฎหมายว่าด้วยยา

---

* วิทยากรชำนาญการพิเศษ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 ในสมัยรัฐบาลชุดที่มีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 24 ปีที่ 2 พิจารณาให้ความเห็นชอบในคราวประชุมครั้งที่ 32 (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ 21 พฤศจิกายน 2555 และวุฒิสภา พิจารณาให้ความเห็นชอบในคราวประชุม ครั้งที่ 16 (สมัยสามัญทั่วไป) วันอังคารที่ 9 ตุลาคม 2555 โดยมีบทบัญญัติให้จัดตั้ง สภาการแพทย์แผนไทย เป็นกลไกสำคัญในการกำหนดและควบคุมมาตรฐานและจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยและผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์เป็นการเฉพาะ

ความสำคัญของการจัดตั้ง “สภาการแพทย์แผนไทย” ขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันจำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะในสาขาการแพทย์แผนไทยและสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยบุคลากรเหล่านี้มีคุณสมบัติ วิทยุติ ความรู้ความชำนาญด้านวิชาชีพแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนไทยประยุกต์ อีกทั้งวิทยาการและเทคโนโลยีทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ได้เจริญก้าวหน้าขึ้นและมีศักยภาพเพียงพอที่จะปกครองตนเองได้ในวงการแพทย์แผนไทยด้วยกัน เพื่อให้เป็นการสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ให้คุณค่าเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมตลอดจนให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง ทั้งนี้ เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 และในการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ โดยให้มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 เป็นต้นไป และอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้ง ออกระเบียบและประกาศใด ๆ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งกฎกระทรวงระเบียบและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

บทเนื้อหา

พระราชบัญญัติการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 โดยมีบทบัญญัติ 63 มาตรา แบ่งเนื้อหาออกเป็น 7 หมวด
 หมวด 1 ว่าด้วยเรื่องสภาการแพทย์แผนไทย
 หมวด 2 ว่าด้วยเรื่องสมาชิก
 หมวด 3 ว่าด้วยเรื่องคณะกรรมการ
 หมวด 4 ว่าด้วยเรื่องการค้าและการดำเนินการของคณะกรรมการ
 หมวด 5 ว่าด้วยเรื่อง การควบคุมการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย
 หมวด 6 ว่าด้วยเรื่องพนักงานเจ้าหน้าที่ และมีบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับในทางปฏิบัติเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

ทั้งนี้ ผู้เรียบเรียงขอหยิบยกเพียงเฉพาะประเด็นสำคัญๆ มานำเสนอ มีดังนี้

1. บทนิยามความหมายที่สำคัญๆ อาทิ

1.1 การแพทย์แผนไทย หมายความว่า กระบวนการทางการแพทย์เกี่ยวกับการตรวจวินิจฉัย บำบัดรักษา หรือป้องกันโรค หรือการส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของมนุษย์ การผดุงครรภ์ การนวดไทย และให้หมายความรวมถึง การเตรียมการผลิตยาแผนไทย และการประดิษฐ์อุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์ ทั้งนี้ โดยอาศัยความรู้หรือตำราที่ได้ถ่ายทอดและพัฒนาสืบต่อกันมา

1.2 วิชาชีพการแพทย์แผนไทย หมายความว่า วิชาชีพที่เกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย และการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์

1.3 การประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย หมายความว่า การประกอบวิชาชีพที่กระทำหรือมุ่งหมายจะกระทำต่อมนุษย์ เกี่ยวกับการแนะนำ การตรวจโรค การวินิจฉัยโรค การบำบัดโรค การรักษาโรค การป้องกันโรค การส่งเสริมและการฟื้นฟูสุขภาพ โดยอาศัยองค์ความรู้ด้านเวชกรรมไทย เภสัชกรรมไทย การผดุงครรภ์ไทย การนวดไทย การแพทย์พื้นบ้านไทย และองค์ความรู้ด้านอื่นตามที่ รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยแนะนำของคณะกรรมการ ทั้งนี้ ด้วยกรรมวิธีการแพทย์แผนไทยซึ่ง ถ่ายทอดหรือพัฒนาสืบต่อกันมา ตามตำรา การแพทย์แผนไทยหรือจากสถานศึกษาที่สภาการแพทย์แผนไทยรับรอง

1.4 การประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หมายความว่า การประกอบวิชาชีพ การแพทย์แผนไทย โดยอาศัยองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์การแพทย์ซึ่งศึกษาจากสถานศึกษาที่สภาการแพทย์ไทย รับรอง รวมทั้งการประยุกต์ใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์ ทั้งนี้ ตามระเบียบและข้อบังคับของสภา การแพทย์แผนไทย

1.5 กรรมวิธีการแพทย์แผนไทย หมายความว่า กรรมวิธีที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทยที่ สภาการแพทย์แผนไทยกำหนดหรือรับรอง แล้วแต่กรณี

1.6 เวชกรรมไทย หมายความว่า การตรวจ การวินิจฉัย การบำบัด การรักษา การป้องกันโรค การส่งเสริมและการฟื้นฟูสุขภาพ รวมถึงการผดุงครรภ์ไทย เภสัชกรรมไทย และการนวดไทย ทั้งนี้ ด้วยกรรมวิธี การแพทย์แผนไทย

1.7 เภสัชกรรมไทย หมายความว่า การกระทำในการเตรียมยา การผลิตยา การประดิษฐ์ยาการเลือกสรรยา การควบคุมและการประกันคุณภาพยา การปรุงยาและการจ่ายยาตามใบสั่งยาของผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย หรือผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์และการจัดจำหน่ายยาตามกฎหมายว่าด้วยยา ทั้งนี้ ด้วยกรรมวิธี การแพทย์แผนไทย

1.8 การผดุงครรภ์ไทย หมายความว่า การตรวจ การวินิจฉัย การบำบัด การรักษา การส่งเสริม สุขภาพหญิงมีครรภ์ การป้องกันความผิดปกติในระยะตั้งครรภ์และระยะคลอด การทำคลอด การดูแลการส่งเสริม และการฟื้นฟูสุขภาพมารดาและทารกในระยะหลังคลอด ทั้งนี้ ด้วยกรรมวิธีการแพทย์แผนไทยเสริมและการฟื้นฟู สุขภาพมารดาและทารกในระยะหลังคลอด ทั้งนี้ ด้วยกรรมวิธีการแพทย์แผนไทย

1.9 การนวดไทย หมายความว่า การตรวจ การวินิจฉัย การบำบัด การรักษา การป้องกันโรคการ ส่งเสริมและการฟื้นฟูสุขภาพโดยใช้องค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะการนวดไทย ทั้งนี้ ด้วยกรรมวิธีการแพทย์แผนไทย

1.10 การแพทย์พื้นบ้านไทย หมายความว่า การตรวจ การวินิจฉัย การบำบัด การรักษาการป้องกัน โรค การส่งเสริมและการฟื้นฟูสุขภาพ โดยใช้องค์ความรู้ซึ่งสืบทอดกันมาในชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ ด้วยกรรมวิธี การแพทย์แผนไทย

1.11 ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย หมายความว่า บุคคลซึ่งได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต เป็นผู้ประกอบการวิชาชีพการแพทย์แผนไทยจากสภาการแพทย์แผนไทย

1.12 ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หมายความว่า บุคคลซึ่งได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์จากสภาการแพทย์แผนไทย

1.13 ใบอนุญาต หมายความว่า ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยหรือ ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ของสภาการแพทย์แผนไทย

2. การขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายลำดับรอง กำหนดเกี่ยวกับการขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต โดยสมาชิกสภาการแพทย์แผนไทยผู้ประสงค์จะขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตให้ยื่นคำขอต่อเลขาธิการสภาการแพทย์แผนไทยตามแบบพร้อมหลักฐานตามที่ข้อบังคับกำหนด ซึ่งเลขาธิการจะทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของคำขอและหลักฐานต่าง ๆ แล้ว เสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณา และเมื่อคณะกรรมการมีมติให้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต และผู้ขอได้ชำระค่าขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้ว จึงจะถือว่าผู้นั้นได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต จากนั้นให้เลขาธิการแจ้งให้ผู้นั้นทราบโดยเร็ว (ข้อบังคับสภาการแพทย์แผนไทยว่าด้วยแบบและประเภทใบอนุญาต หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียน การออกใบอนุญาต และการออกใบแทนใบอนุญาต พ.ศ. 2557 ข้อ 7 ข้อ 8 และข้อ 9)

3. การสิ้นสุดของใบอนุญาต สิ้นสุดเมื่อ (1) สมาชิกภาพสิ้นสุดลง (2) ผู้ประกอบวิชาชีพผู้นั้นถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาต และ ใบอนุญาตย่อมสิ้นสุดลงชั่วคราวในระหว่างที่ผู้นั้นถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาต และ เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ใดสิ้นสุดลงตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 ให้เลขาธิการรับผิดชอบการถอนชื่อสมาชิกผู้นั้นออกจากทะเบียนผู้ประกอบวิชาชีพ และรายงานให้ที่ประชุมคณะกรรมการทราบ (ข้อบังคับ ข้อ 16 และข้อ 17)

การรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ ให้มารับด้วยตนเอง ณ สำนักงานสภาการแพทย์แผนไทย หรือ ด้วยวิธีการอื่นใดที่คณะกรรมการกำหนด (ข้อ 11 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อบังคับสภาการแพทย์แผนไทยว่าด้วยแบบและประเภทใบอนุญาต หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนการออกใบอนุญาต และการออกใบแทนใบอนุญาต (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560)

4. สภาการแพทย์แผนไทย

สภาการแพทย์แผนไทย มีสถานะเป็นนิติบุคคล โดยมีคณะกรรมการสภาการแพทย์แผนไทยเป็นกลไกสำคัญในการกำกับดูแล โดยสภาการแพทย์แผนไทยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ (1) รับขึ้นทะเบียนและออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยและผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ (2) ออกคำสั่งตามมาตรา 45 ซึ่งเป็นคำสั่งเกี่ยวกับคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการ (3) รับรองปริญญาประกาศนียบัตร หรือวุฒิบัตรในวิชาชีพการแพทย์แผนไทยของสถาบันต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการสมัครเป็นสมาชิก (4) รับรองหลักสูตรสำหรับการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการในด้านต่างๆ ของวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ของสถาบันที่ทำการฝึกอบรมดังกล่าว (5) รับรองวิทยฐานะของสถาบันที่ทำการฝึกอบรมใน (6) ออกหนังสืออนุมัติหรือวุฒิบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย และการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ และออกหนังสือแสดงวุฒิอื่นในวิชาชีพการแพทย์แผนไทย (7) จัดทำแผนการดำเนินงานและรายงานผลการดำเนินงานเสนอต่อสภานายกพิเศษอย่างน้อยปีละครั้ง (8) ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสภาการแพทย์แผนไทย และ (9) บริหารกิจการใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ และอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ตลอดจน กิจการใดๆ ของสภา

การแพทย์แผนไทย โดยมีคณะกรรมการสภาการแพทย์แผนไทย เป็นกลไกสำคัญในการกำกับดูแลและควบคุมการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย และการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์

5. สมาชิก คือ สมาชิกสภาการแพทย์แผนไทย

5.1 คุณสมบัติของสมาชิก ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 ตามมาตรา 12 เช่น อายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ มีความรู้ในวิชาการแพทย์แผนไทย ไม่ประพฤติเสียหายเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ ไม่เคยต้องโทษจำคุก ไม่เป็นผู้วิกลจริต

5.2 สมาชิกสภาการแพทย์แผนไทย ต้องมีความรู้ในวิชาการแพทย์แผนไทย คือ (ก) ได้รับการฝึกอบรมจากสถาบัน หรือสถานพยาบาลที่สภาการแพทย์แผนไทยรับรองโดยผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ซึ่งได้รับอนุญาตให้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้ให้การอบรมและต้องสอบผ่านความรู้ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับสภาการแพทย์แผนไทยหรือ (ข) ได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรเทียบเท่าปริญญาสาขาการแพทย์แผนไทย หรือสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์จากสถาบันศึกษาที่สภาการแพทย์แผนไทยรับรองและต้องสอบผ่านความรู้ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับสภาการแพทย์แผนไทย หรือ (ค) เป็นผู้มีส่วนราชการรับรองความรู้การแพทย์พื้นบ้านไทย โดยผ่านการประเมินหรือการสอบตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับสภาการแพทย์แผนไทย

5.3 สมาชิกมีสิทธิหน้าที่ (1) ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย หรือผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ขอหนังสืออนุมัติหรือวุฒิบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพฯ โดยปฏิบัติตามข้อบังคับสภาการแพทย์แผนไทยว่าด้วยการนั้น (2) แสดงความเห็นเป็นหนังสือเกี่ยวกับกิจการของสภาการแพทย์แผนไทย (3) เลือก รับเลือก หรือรับเลือกตั้งเป็นกรรมการ เฉพาะสมาชิกที่มีใบอนุญาต และ (4) ผดุงไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพและปฏิบัติตนตามพระราชบัญญัตินี้

5.4 การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิก เมื่อ (1) ตาย (2) ลาออก (3) ขาดคุณสมบัติในเรื่องความรู้ในวิชาชีพ (4) คณะกรรมการมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพเพราะเห็นว่าเป็นผู้นำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพในเรื่องประพฤติเสียหายหรือต้องโทษจำคุกหรือ (5) มีลักษณะต้องห้ามและผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมไม่น้อยกว่า 3 คนลงความเห็นที่ไม่สามารถบำบัดรักษาให้หายเป็นปกติได้หรือต้องใช้เวลาในการบำบัดรักษาเกินกว่า 2 ปี ซึ่งในกรณีนี้คณะกรรมการอาจมีมติให้พักใช้ใบอนุญาตโดยกำหนดเวลาตามที่เห็นสมควร แต่ไม่เกิน 2 ปี

6. คณะกรรมการสภาการแพทย์แผนไทย

6.1 ที่มาของคณะกรรมการ มีที่มาจาก 5 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง คือ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข อธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก อธิบดีกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยาและเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา

กลุ่มที่ 2 เลือกกันเองจากคณบดีคณะการแพทย์แผนไทย หรือที่เรียกชื่ออย่างอื่นเหลือ 3 คน คณบดีคณะการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือที่เรียกชื่ออย่างอื่นเหลือ 3 คน

กลุ่มที่ 3 เลือกกันเอง จากผู้แทนสมาคมหรือมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทย เหลือ 3 คน

กลุ่มที่ 4 เลือกกันเอง จากหัวหน้าสถาบันหรือสถานพยาบาลที่สภาการแพทย์แผนไทยรับรอง โดยมีผู้ประกอบวิชาชีพ การแพทย์แผนไทยซึ่งได้รับอนุญาตให้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้ให้การอบรม ให้เหลือจำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 5 เลือกตั้งจากสมาชิก 17 คน ตามสัดส่วนที่กำหนดในข้อบังคับ

6.2 กรรมการมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี (ยกเว้นกรรมการโดยตำแหน่ง) ส่วนการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ นอกจากครบตามวาระแล้ว ให้พ้นจากตำแหน่งตามพระราชบัญญัตินี้กำหนด เช่น สมาชิกภาพสิ้นสุด ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ลาออก เป็นต้น

6.3 คณะกรรมการ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับบริหารและดำเนินกิจการสภาการแพทย์แผนไทยตามวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งการบริหารเงินรายได้ มีอำนาจหน้าที่แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย คณะอนุกรรมการการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะอนุกรรมการจรรยาบรรณ คณะอนุกรรมการสอบสวนและคณะอนุกรรมการอื่นเพื่อทำกิจการหรือพิจารณาเรื่องต่าง ๆ อันอยู่ในขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของสภาการแพทย์แผนไทย มีอำนาจหน้าที่กำหนดแผนการดำเนินงานและงบประมาณของสภาการแพทย์แผนไทย และออกข้อบังคับสภาการแพทย์แผนไทยให้เป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้กำหนด เช่น การเป็นสมาชิก การกำหนดโรค การกำหนดค่าจัดทะเบียนสมาชิก ค่าบำรุง และค่าธรรมเนียมอื่น เป็นต้น

7. นายกสภาการแพทย์แผนไทย

7.1 ที่มาของนายกสภาการแพทย์แผนไทย มาจากการเลือกโดยคณะกรรมการสภาการแพทย์แผนไทย ซึ่งเลือกจากกรรมการซึ่งได้รับเลือกตั้งโดยสมาชิก (คณะกรรมการเลือกจากกรรมการซึ่งได้รับเลือกตั้งโดยสมาชิก เป็นนายกสภาการแพทย์แผนไทย อุปนายกสภาการแพทย์แผนไทยคนหนึ่ง และอุปนายกสภาการแพทย์แผนไทยคนที่สอง ตำแหน่งละ 1 คน)

7.2 อำนาจหน้าที่ของนายกสภาการแพทย์แผนไทย (1) บริหารและดำเนินกิจการของสภาการแพทย์แผนไทยให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามมติของคณะกรรมการ (2) เป็นผู้แทนสภาการแพทย์แผนไทยในกิจการต่างๆ และ (3) เป็นประธานในที่ประชุมคณะกรรมการ นอกจากนี้ ยังมีอำนาจแต่งตั้งหรือถอดถอน เลขาธิการ รองเลขาธิการ เภรุธฤกษ์ ประชาสัมพันธ์ หรือตำแหน่งอื่นๆ ที่สภาการแพทย์แผนไทยเห็นชอบ

7.3 นายกสภาการแพทย์แผนไทย และอุปนายกสภาฯ มีวาระตามวาระกรรมการคราวละ 3 ปีแต่ไม่เกิน 2 วาระติดต่อกัน และเมื่อนายกสภาฯ พ้นจากหน้าที่ให้เลขาธิการฯ รองเลขาธิการฯ เภรุธฤกษ์ฯ ประชาสัมพันธ์ พ้นจากหน้าที่ด้วย

8. การควบคุมกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย และ การประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์

การควบคุมในทางปกครอง

8.1 การควบคุมโดยคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการมีอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาด อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ (1) ยกข้อกล่าวหาหรือข้อกล่าวโทษ (2) ว่ากล่าวตักเตือน (3) ภาคทัณฑ์ (4) พักใช้ใบอนุญาตมีกำหนดเวลาตามที่เห็นสมควรแต่ไม่เกินสองปีหรือ (5) เพิกถอนใบอนุญาต

ทั้งนี้ บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายเพราะการประพฤติผิดของผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย หรือผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์มีสิทธิกล่าวโทษโดยทำคำกล่าวโทษเป็นหนังสือ ยื่นต่อสภาการแพทย์แผนไทย เมื่อสภาการแพทย์แผนไทยรับเรื่องแล้วเลขาธิการสภาการแพทย์แผนไทยเสนอเรื่องให้ประธานอนุกรรมการจรรยาบรรณ (ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการ) โดยที่คณะอนุกรรมการประกอบด้วยประธาน 1 คน และอนุกรรมการอีกไม่เกิน 3 คน เพื่อให้มีอำนาจหน้าที่สืบสวนข้อเท็จจริงแล้วรายงานต่อคณะกรรมการสภาการแพทย์แผนไทย

การควบคุมในทางอาญา

8.2 ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิได้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยหรือผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์กระทำการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยหรือการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย

ประยุกต์ (หากผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ) เว้นแต่ในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (มาตรา 31 ประกอบมาตรา 53)

(1) การกระทำต่อตนเอง

(2) การช่วยเหลือแก่ผู้ป่วยตามหน้าที่ ตามกฎหมาย ตามหลักมนุษยธรรมหรือตามธรรมจรรยา โดยมีได้รับประโยชน์ตอบแทน

(3) นักเรียน นักศึกษา หรือผู้รับการฝึกอบรม ซึ่งทำการฝึกหัดหรือฝึกอบรมในความควบคุม ของสถาบันการศึกษาวิชาชีพการแพทย์แผนไทยของรัฐหรือที่ได้รับอนุญาตจากทางราชการให้จัดตั้งสถาบันทางการแพทย์ของรัฐ หรือสถาบันการศึกษา หรือสถาบันทางการแพทย์อื่นที่สภาการแพทย์แผนไทยรับรอง ทั้งนี้ ภายใต้ความควบคุมของเจ้าหน้าที่ผู้ฝึกหัดหรือผู้ให้การฝึกอบรมซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยหรือผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์

(4) บุคคลซึ่งกระทรวง ทบวง กรม เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษอื่นตามที่มิใช่กฎหมายกำหนด หรือ สภาอากาศไทย มอบหมายให้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยหรือผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(5) บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในสถานพยาบาล ตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลกระทำการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยหรือการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ในความควบคุมของผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยหรือผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ทั้งนี้ ตามระเบียบรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(6) การประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยหรือการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ของที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญของทางราชการ ทั้งนี้ โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ คณะกรรมการกำหนด

(7) หมอพื้นบ้าน ซึ่งมีความรู้ความสามารถในการส่งเสริมและดูแลสุขภาพของประชาชนในท้องถิ่น ด้วยภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย ตามวัฒนธรรมของชุมชนที่สืบทอดกันมานานไม่น้อยกว่าสิบปีเป็นที่นิยมยกย่องจากชุมชน โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้านหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอให้หน่วยงานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดเป็นผู้รับรอง ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

8.3 ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิได้รับปริญญา ประกาศนียบัตร หรือวุฒิบัตรในวิชาชีพ การแพทย์แผนไทย ใช้คำหรือข้อความด้วยอักษรไทยหรืออักษรต่างประเทศว่าแพทย์แผนไทย หรือใช้อักษรย่อของคำดังกล่าว หรือใช้คำแสดงวุฒิการศึกษาทางแพทย์แผนไทย หรือใช้อักษรย่อของวุฒิดังกล่าวประกอบกับชื่อหรือชื่อสกุลของตน หรือใช้คำหรือข้อความอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกัน ซึ่งทำให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยหรือเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ทั้งนี้ รวมถึงการใช้ จ้าง วาน หรือ ยินยอมให้ผู้อื่นกระทำการดังกล่าวให้แก่ตน (หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ) ตามมาตรา 32 ประกอบ มาตรา 54

8.4 ห้ามมิให้ผู้ใดใช้คำหรือข้อความที่แสดงให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยหรือการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือด้วยวิธีใดๆ ให้ผู้อื่น

เข้าใจว่าตนมีสิทธิเป็นผู้ประกอบวิชาชีพดังกล่าว ทั้งนี้ รวมถึงการใช้ จ้าง วาน หรือยินยอมให้ผู้อื่นกระทำการดังกล่าวให้แก่ตน เว้นแต่ผู้นั้น เป็นผู้ได้รับหนังสืออนุมัติหรือวุฒิบัตรว่าเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยหรือการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์จากสภาการแพทย์แผนไทย หรือที่สภาการแพทย์แผนไทยรับรอง หรือเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย หรือผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาการแพทย์แผนไทย (หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ) ตามมาตรา 33 ประกอบ มาตรา 54

8.5 ให้ผู้ซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงเนื่องจากขาดคุณสมบัติและคณะกรรมการมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพ เพราะเห็นว่าเป็นผู้นำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ ส่งคืนใบอนุญาตต่อเลขาธิการสภาการแพทย์แผนไทยภายในสิบ 15 นับแต่วันที่ทราบการสิ้นสุดสมาชิกภาพ (หากผู้ใดฝ่าฝืนไม่ส่งคืนใบอนุญาต ต้องโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท) ตามมาตรา 35 วรรคสาม ประกอบ มาตรา 14 (3) (4) และมาตรา 55

8.6 ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสาร หรือวัตถุใด ๆ ตามที่คณะกรรมการจรรยาบรรณและอนุกรรมการสอบสวนเรียกมาให้ถ้อยคำและมีหนังสือแจ้งให้ส่งเอกสาร หรือวัตถุเพื่อประโยชน์แก่การดำเนินงานของคณะกรรมการดังกล่าว โดยไม่มีเหตุอันควร (โทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือนหรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ) ตามมาตรา 42 ประกอบ มาตรา 56

8.7 พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวในการปฏิบัติหน้าที่ (หากฝ่าฝืนโดยไม่มีเหตุอันควร ต้องโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท) ตามมาตรา 51 วรรคหนึ่ง ประกอบ มาตรา 57

บทสรุป

วิชาชีพการแพทย์แผนไทยในปัจจุบันอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 ซึ่งแต่เดิมอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและการควบคุมของคณะกรรมการการประกอบโรคศิลปะและคณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทยและสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ตามพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542¹ โดยปัจจุบันจำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะในสาขาการแพทย์แผนไทยและสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับ บุคลากรเหล่านี้ มีคุณสมบัติ วิทยุติ ความรู้ความชำนาญด้านวิชาชีพแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ตลอดจน วิทยาการและเทคโนโลยีทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนไทยประยุกต์ได้เจริญก้าวหน้าขึ้น และมีศักยภาพเพียงพอที่จะปกครองตนเองได้ในวงการแพทย์แผนไทยด้วยกัน จึงได้มีการแยกการกำกับดูแลและควบคุมออกจากอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ มาบัญญัติไว้ในกฎหมายใหม่คือ พระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 โดยมีกลไกสำคัญในการกำกับดูแล และควบคุมการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย โดยจัดตั้ง “สภาการแพทย์แผนไทย” ขึ้น เพื่อส่งเสริมการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยและการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ กำหนดและควบคุมมาตรฐานและจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยและผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ให้เป็นไปตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

¹แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 มาตรา 3 ให้ยกเลิกบทนิยามคำว่า “การแพทย์แผนไทย” “เวชกรรมไทย” “เภสัชกรรมไทย” “การผดุงครรภ์ไทย” และ “การแพทย์แผนไทยประยุกต์” ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542

การแพทย์แผนไทย และควบคุมมิให้มีการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลซึ่งไม่มีความรู้อันก่อให้เกิดภัยและความเสียหายแก่ประชาชน พร้อมทั้งเป็นการสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาให้มีวิชาชีพการแพทย์แผนไทยมีความเจริญก้าวหน้าในภายภาคหน้าต่อไป โดยมีคณะกรรมการสภาการแพทย์แผนไทย มีอำนาจบริหารและดำเนินการกิจการสภาการแพทย์แผนไทยตามวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

การประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย คือ การประกอบวิชาชีพที่กระทำหรือมุ่งหมายจะกระทำต่อมนุษย์ เกี่ยวกับการแนะนำ การตรวจโรค การวินิจฉัยโรค การบำบัดโรค การรักษาโรคการป้องกันโรค การส่งเสริมและการฟื้นฟูสุขภาพ โดยอาศัยองค์ความรู้ด้านเวชกรรมไทย เภสัช กรรมไทย การผดุงครรภ์ไทย การนวดไทย การแพทย์พื้นบ้านไทย และองค์ความรู้ด้านอื่นตามที่ รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยคำแนะนำของคณะกรรมการ ทั้งนี้ ด้วยกรรมวิธีการแพทย์แผนไทยซึ่งถ่ายทอดหรือพัฒนาสืบต่อกันมาตามตำราการแพทย์แผนไทยหรือ จากสถานศึกษาที่สภาการแพทย์แผนไทยรับรอง ส่วนการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คือ การประกอบวิชาชีพ การแพทย์แผนไทย โดยอาศัยองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์การแพทย์ซึ่งศึกษาจากสถานศึกษาที่สภาการแพทย์ไทยรับรอง รวมทั้งการประยุกต์ใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ ทั้งนี้ ตามระเบียบและข้อบังคับของสภาการแพทย์แผนไทย

ข้อดีของพระราชบัญญัตินี้ คือ เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาวิชาชีพการแพทย์แผนไทย สนับสนุนส่งเสริมรักษาภูมิปัญญาไทย และพัฒนายกระดับวิชาชีพการแพทย์แผนไทยให้ก้าวหน้าทันสมัยมีมาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับของสังคม โดยผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยและผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์มีสิทธิและหน้าที่ต้องประกอบวิชาชีพภายใต้บังคับแห่งข้อจำกัดและเงื่อนไขเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 อีกทั้งต้องรักษาจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพการแพทย์แผนไทยตามข้อบังคับสภาการแพทย์แผนไทยกำหนดว่าด้วยเรื่อง การประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย การโฆษณาการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย การปฏิบัติต่อผู้ร่วมวิชาชีพ การปฏิบัติต่อผู้ร่วมงาน การทดลองในมนุษย์ และการปฏิบัติตนเกี่ยวกับสถานที่ทำการประกอบวิชาชีพอีกด้วย

บรรณานุกรม

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เอกสารประกอบการพิจารณา เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว) บรรจู่ระเบียบวาระการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 3 (สมัยสามัญทั่วไป) วันจันทร์ที่ 20 สิงหาคม 2555 (อ.พ. 20/2555)

ดูกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. “พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542” (วันที่ 18 พฤษภาคม 2542) **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 116 ตอนที่ 39 ก, หน้า 28 - 48.
2. “พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556” (วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2560) **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 130 ตอนที่ 13ก, หน้า 1.
2. “พระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556” (วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2556) **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 130 ตอนที่ 10 ก, หน้า 1-19.
3. “ข้อบังคับสภาการแพทย์แผนไทยว่าด้วยการเป็นสมาชิกสภาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2557” (วันที่ 17 มิถุนายน 2557) **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 131 ตอนพิเศษ 110 ง, หน้า 18.
4. “ข้อบังคับสภาการแพทย์แผนไทยว่าด้วยจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2557” (วันที่ 13 ตุลาคม 2557) **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 131 ตอนพิเศษ 204 ง, หน้า 20.
5. “ข้อบังคับสภาการแพทย์แผนไทยว่าด้วยแบบและประเภทใบอนุญาต หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียน การออก ใบอนุญาต และการออกใบแทนใบอนุญาต พ.ศ. 2557” (วันที่ 17 มิถุนายน 2557) **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 131 ตอนพิเศษ 110 ง, หน้า 21.
6. “ข้อบังคับสภาการแพทย์แผนไทยว่าด้วยแบบและประเภทใบอนุญาต หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนการออกใบอนุญาต และการออกใบแทนใบอนุญาต (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560” (วันที่ 7 มีนาคม ๒๕๖๐) **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 134 ตอนพิเศษ 70 ง, หน้า 29.